ֆերգուբենան վրա, ներշնչելով նրա մեջ սէրբրբիանական ուղղութիւնը և այդ ժողովի մեջ գծագրվեցաւ թագաւորական-բենան գիտաւորութիւնը: Այդ բոլորից սկսեալ է գործունէութեան այդպէս սաստկագին ոգեւորվիլ Սերբիան պրոֆեսորը, Պրոֆեսորը հանդարտում է ժելիարօվին ազգեցութիւն ունեցող գործիչ և առաջնորդ յանցաւոր գործունէութեան, որի հետևանքն եղաւ մարտի 1-ի եղեռնագործութիւնը: Բնաւորվին պրոֆեսորը հանդարտում է ժելիարօվի աշակերտը միայն, այն ինչ ինքն ժելիարօվ, Մուրավիեվի կործիքով, գաւազրդյեղափոխական մի կատարեալ տիպ է: Սոֆիա գերբոնոս մանանցութեան ասպիտանը գործի մեջ ցոյց տալուց յետոյ, պրոֆեսորը խոստանվեց որ մարդու բարոյական զգացմունքը հրամարվում է հաւատալ, որ մի կին ընդունակ լինելը այդքան սառնութեամբ և ցինիզմով առաջնորդել արիւնահեղ ձեռնարկութեանը և գալ նայել ու գմայլվել իր յանցաւոր ծրագրի կատարված իրագործման հետևանքով: Մուրավիեվի ծառի վերջին մասը նոր-իրված էր այն կուսակցութեան փարգապետութեան մանրամասն քննութեանը, որ իրան անուանում է „սուս սոցիալիստական-յեղափոխական կուսակցութիւն"

Մուրավիեվի ծառը սեռեց մեր վեց ամսվ: Մեկագրման ծառից յետոյ խոսեցին հին մեղադրյալների պաշտպանները: Նրանք որքան հնար էր, թաքնվաւոր կերպով կատարեցին այն պաշտօնը որ սերբերը յանձնել էր նրանց: Ժելիարով ինքն իրան էր պաշտպանում և խոսեց մի ամսվ:

Պրոֆեսորը շուտից պատասխանել պաշտպանութեանը: Մեկագրվածներին թոյլ տրվեցաւ ասել վերջին խոսքը:

Դատարանի վճիռը տրվեն յայտնի է բոլոր թերթերին, մեր լրագրում տպված հեռագրերից:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Սպիտակ 31 մարտի

Դպրոցի աշակերտները նուիրեցին 3 բուրլ յոգուտ «Մխիթարեանց ընկերութեան»:

Նոյնպէս ժողովեցի 22 բուրլ որ տրան հանգուցյալում եմ խնամատարութեանդ և խնդրեմ հասցնել ուր հարկն է:

Ցարակցումեմ սիրան և նուիրատուների ցուցակը:

Բարեկրթան Սոնակ քահանայ Յովհաննեանց 1 ր., Յովհաննէս Յովհաննեանց 1 ր., Յոյսութիւն Մխիթարեանց 1 ր., Խաչի Մարգիսեանց 1 ր., Մովսէս փարաշեանց 1 ր., Խաչի Վլասեանց 1 ր., Յոյսութիւն Վարդանեանց 1 ր., ա. Խուրշա Ամիրխանեանց 1 ր., ա. Թագուհի Վլասեանց 1 ր. որ. Սօնա Տէր-Սահակեանց Յովհաննեանց 1 ր., որ. Լիզա Խաչիկեանց 1 ր., Դանիել փարաշեանց 70 կ., բարեկրթան Գիսարա քահանայ Տէր-Խաչատրեանց 50 կ., Թոմաս Տէր-Յոյսութիւնեանց 50 կ., Իսահակ Զաքարեանց 50 կ., Յովսեպէ Աւետիքեանց 50 կ., Զաքարեանց Խաչատեանց 50 կ., Յակոբ Սահակեանց 40 կ., Դիմիտրի Վլասեանց 40 կ., Նիկոգայոս Վլասեանց 40 կ., Դաւիթ Վլասեանց 40 կ., Գեորգ Բարխուդարեանց 36 կ., Յոյսութիւն Սարգսեանց 30 կ., Սոմաս Տէր-Յոյսութիւնեանց 25 կ., Կիւրեղ Ղուլբանդեանց 25 կ., Դաւութ Մեսրոպեանց 25 կ., Արամ Բարխուդարեանց 25 կ., Սամուէլ Ղուլբանդեանց 25 կ., Հովսեպարեանց 25 կ., Մկրտիչ Վարդանեանց 25 կ., Աստարէ Ղուլբանեանց 25 կ., Դաւթիկ Շահանեանց 25 կ., Զուլա Միրզա-Խանդազին Ամանդարեանցներ. Յակոբ Բաղդասարեանց 20 կ., Վանինա Մխիթարեանց 20 կ., որ. Անանա Բարխուդարեանց 20 կ., որ Զաքարիկ Մխիթարեանց 20 կ., որ. Մարիամ Շագլինեանց 20 կ., որ. Խանում Տէր-Խաչատուրեանց 20 կ., Նիրսէս Սարգսեանց 15 կ., Կարապետ Վարդանեանց 20 կ., Ուսումնարանի աշակերտները 71 կ., 1 բուրլի էլ ես.

Մկրտիչ Աթաբեկեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Մշակի» նոր թերթ հասարը վերջին է. որ հրատարակում ենք Զաւոի ասեներից առաջ. Հետևեալ հասարը կը հրատարակենք ապրիլի 16-ին, հինգշաբթի օրը.

—

Ապրիլի 14-ին, երեքշաբթի օր, 10 ժամին առաւաւտան լինելու է Արքունական թատրոնում «Հայերին գրքերի հրատարակութեան ընկերութեան» ընդհանուր ժողովի նիստը.

—

«Մշակի» մեջ տպվեցաւ յայտարարութիւն, որ Բոֆֆիի «ԽԵՆԹԸ» անուանով վիպասանութիւնը վաճառվում է թիֆլիսում այս և այն պարոնի մոտ: Թէև այս գրքի տպագրութիւնը վերջացած է, բայց տարածութեան թիֆլիսում ստացված չէ, այս պատճառով յայտնում ենք ոչ. ոչ. գնողներին սպասել մինչև թիֆլիս վիպասանութեան թիֆլիսում ստացվելը, որը իր ժամանակին կը յայտնվի.

—

«Голосъ» հաղորդում է որ ժողովրդական նոր լուսաւորութեան նոր մինիստր, բարոն Նիկոլայի, ընդունելով իր ատաջարկներին, յայտնեց նրանց որ մինչև կը պահանջվի օրինական հոգի վրա, երբեք գուցա գալու չէ օրինքների սահմաններից, թէև կընդունի իր ազնվականներից ամեն ատաջարկներ, որոնք նոյնպէս համաձայն կը լինեն օրինականութեան հետ.

—

«Русскій Курьеръ» լրագրին գրում են Պարսից որ այդ նահանգում յայտնվել է մի ատրաֆոխիկ տեսակ որ մեծ գոներ է անում թիֆլիսցը ուրեցնում է որ այդի առջև ունենալով Փոքր Ասիայի մեջ տարածված ժանտախտի մասին լուրերը, լաւ կը լինէր շուտով հետազոտել Պարսի նահանգում յայտնված հիւանդութեան բնաւորութիւնը.

—

«Голосъ» լրագրում կարդում ենք հետևեալը. Դանիերիայում, Կոպենհագենում, Կոլոնիա ասված քաղաքում հրատարակվում «Старообрядецъ» առաջագ լեզուով թերթը հաղորդում է իր թերթ բաստարարներին անուանված ուսա ազանդին պատկանողները ուսաց թեսարաբիայից սկսում են գաղթել կրկին դեպի Բուսիանիա կամ Դարբուլա, յայտնելով որ կրոնի ազատութիւնը չը փայլեցրով Թուսատանում, նրանց գրութիւնը իրանց հայրենիքում անասելի է գարձել: Թեսարաբիայի այն մասի մեջ, որ Բեսարաբիան կոնգրեսի վճռով Բուսիանիայից կտրվեցաւ և միացվեցաւ Թուսատանին, բնակվում են մոտ 30.000 սատարարեանցներ, որոնցից կէսից աւելի այժմ կրկին գաղթել են ուզում դեպի Բուսիանիա.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

„ПОРЯДОКЪ" ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

„Порядокъ" լրագրի մեջ կարդում ենք հետևեալ թղթակցութիւնը Կ. Գոլոից: Եւրոպական թագաւորներից ոչ մեկի մահը, մինչև անգամ սպանութիւնը չէր կարող Արևելքի մեջ այնպիսի ծանր ազդեցութիւն գործել, ինչպիսի ազդեցութիւն գործեց կայսր Ալեքսանդր II-ի սպանումը: Դրա պատճառն այն է, որ Թուրքերը թիւրքիայի գլխաւոր ոխերիմ թշնամի է համարվում: Այդ պատճառով կայսր Ալեքսանդրի մահուան լուրը հաղորդող հեռագիրը Կ. Գոլոի մեջ մեծ, բայց զուսպած ազդեցութիւն գործեց քրիստոնեաների և մահմեդականների վրա: Ազգիններին գոհ հարած էին, մինչդեռ երկրագործները ժրաջան էին և նրանց շրջանները ազատ էին արտաքսանում Զարեից, գոհութիւն յայտնելով Ալլահին, որ նա ազատեց մահմեդականութիւնը իր ոխերիմ թշնամուց: Ոչ մի թիւրք այնքան ուժասիրտ չէր, որ խղճար նրան ոչ մի օտար թագաւորի, գոնէ մարդուն: Նրա գեղեցիկների նիֆայութեամբ ուսաց գեղեցկուհուն նրա գեղեցիկ մեջ Ազատագ թագաւորի հոգեհանգիստ էին կատարում, ոչ սալամանք և ոչ Բ. Դուռը չէին ուզում իրանց նիրհությունից: Ամենքը նեղանցին այդ անգութ քաղաքաթիւրութիւնը: Գարեից շանը ազատվեց, որ նա այդ կողմից ուզի քաղաքական թեկ բոլոր թիւրքերը, նրանց թուրի և փարիզի մեջ ուսում ստացողները.

Կատարութեան հրամանով ազատված լրագրներին արգելված էր մի քան ոչ ազատութեան և մարդասպանների մասին Ս. Պետերբուրգի մեջ պատահած անցը այնպիսի ծանր ազատութիւն գտնել ուզելիանի վրա, որ նա անգամ ուզիլ, գինամիտ, թիւրքի և գաղտնիների վրա է մատնում: Դա վախենում է, որ մի քանի ազգասէր, կամ ֆանատիկոս չերքեզ կամ թիւրքը օրինակ չառնէ ուսա նիհիլիստներից և Ս. Պետերբուրգի մեջ պատահած դրաման չը կրկնէ Բոսֆորի ափերի վրա:

Այդ խեղճ Արգալ-Համիդը կատարեց բանաստի կենքը և վարում Աստանեանով Բաշիկտաշէի վրա սիրապետող բլուրը, նա խելքնա պոլսոյ կատարել ուզաց է գործել. շրջապատել է նրան բոլոր դատերով, գրաստներով, որոնք բնակիչներ են ազգից մինչև գլուխ զինուորված զրքերով: Այդ զորքերը ճշգութեամբ սառնում են իրանց ուռնիկը, մինչդեռ երկրագործները գրիչ-թուղթ ստանում են ամենքի վրա: Ամենքը

վրա, որ նա ֆրիմասոնների պալատական պահապանների թիւը և գրեթէ բոլորովին չէ զուրս գալիս պալատից։ Նա չէ ուզում ոչ մի փիրաթիւր, մինչև նրա հոգը չը տանէ մի առանձին պաշտօնեայ, որ այդ գործի համար է նշանակուած։ Ապագան ցոյց կը տայ, թէ այդ նախապատրաստութիւնները արդեօք կատարեն սուլթանին Արգուլ-Ազիզի համ Մուրադի վիճակին ենթարկելուց։ Չիւր նախապատրաստուելիք է տիրել այդ երկու գժրաղդ սուլթանների յաջորդին, թէպէտ առաջինները ուելի յարգուած էին իրանց հպատակներից։

Գրենալ մի շարաթ անցաւ և գեղապանների բանտերը թիւրքաց հաւատարմակների հետ բռնախառնուելիք հետ ոչ մի տարբերութիւն չունեցան։ Վերջին նեռաի ժամանակ գեղապանները մի տարման նշանակեցին, որ որոշում էր այն գիրքերի ամենափոքրը, որոնք գնուած էին Բերլինի կոնֆերանցիայի ժամանակ։ Սակայն միւս կողմից հոսանքների 3-ի շրջապարանքի վրա հիմնուած գեղապանների գրութիւնը անփոփոխ մնաց, կարելի է եզրակացնել, որ բանակցութիւնները ոչինչ հետևանք չունեցան և որ գեղապանները ձեր համար միայն ստանձնագրեր էին կազմում։ Այսպէս թէ այնպէս լսենք ազգերի հարցերի հարցերը։ Սակայն մի հարց կը ասի, թէ այդ նախապատրաստութիւնները արդեօք կատարեն սուլթանին Արգուլ-Ազիզի համ Մուրադի վիճակին ենթարկելուց։ Չիւր նախապատրաստուելիք է։ Սակայն մի հարց կը ասի, թէ այդ գործի համար է նշանակուած։ Ապագան ցոյց կը տայ, թէ այդ նախապատրաստութիւնները արդեօք կատարեն սուլթանին Արգուլ-Ազիզի համ Մուրադի վիճակին ենթարկելուց։ Չիւր նախապատրաստուելիք է։

Գրենալ մի շարաթ անցաւ և գեղապանների բանտերը թիւրքաց հաւատարմակների հետ բռնախառնուելիք հետ ոչ մի տարբերութիւն չունեցան։ Վերջին նեռաի ժամանակ գեղապանները մի տարման նշանակեցին, որ որոշում էր այն գիրքերի ամենափոքրը, որոնք գնուած էին Բերլինի կոնֆերանցիայի ժամանակ։ Սակայն միւս կողմից